

Naantali*

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2023 - 2026

Talousarvio 2023

Kaupunginhallitus xx.xx.2022

Kaupunginvaltuusto xx.xxx2022

SISÄLLYSLUETTELO

TOTEUTTAMISOSA

1	KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	1
2	NAANTALIN STRATEGIA	4
3	TALOUSARVION SISÄLTÖ	4
3.1	Konserni	5
4	ALUE, YMPÄRISTÖ, VÄESTÖ JA TYÖLLISYYS	7
4.1	Kunnan alue	7
4.2	Ympäristö	7
4.3	Väestö ja työllisyys	7
4.4	Rakentamisalueet ja elinkeinotoiminta	8
5	HALLINTO JA HENKILÖSTÖ	9
5.1	Hallinto	9
5.2	Henkilöstö	9
6	TOIMINTA-JA TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT	10
6.1	Yleistä	10
6.2	Talousarvion valmistelu	11
6.3	Rakenteelliset muutokset vuoden 2023 talousarviossa	11
6.4	Toimintatuotot ja toimintakulu vuonna 2023	12
6.5	Verotulot	13
6.6	Valtionosuudet	15
6.7	Muut tuloslaskelman erät	15
6.8	Tilikauden tulos ja tilikauden yli/alijäämä	15
6.9	Investoinnit	16
7	KAUPUNGIN JA KAUPUNKIKONSERNIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEET	19

RAHOITUSOSA	20
--------------------	----

KÄYTTÖTALOUSOSA	22
------------------------	----

Strategiasta johdetut kaupunkitason vuositavoitteet	22
Hallintopalvelut	29
Sivistyspalvelut	59
Tekniset palvelut	87
Tilalaitos	119
Vesihuoltolaitos	122

INVESTOINTIOSA	124
-----------------------	-----

LIITTEET

1	Avustukset	150
2	Jäsenmaksut	151
3	Grafiikat ja taulukot	152
4	Käyttötalouden tehtäväalueiden yhdistelmät	153
5	Henkilöstösuunnitelma	161
6	Talousarvion täytäntöönpanomääräykset	163
7	Maksupolitiikka	169
8	Sijoitustoiminnan perusteet	175

1 KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan määrittää maailmantaloutta ja -politiikkaa

Maailmantalouden näkymät näyttävät lokakuussa 2022 hyvin epävarmoilta. Koronakriisi on väistynyt taka-alalle ja etualalle julkiseen keskusteluun on noussut Venäjän 24. helmikuuta käynnistänyt hyökkäyssota Ukrainaan. Geopoliittiset jännitteet ovat kasvaneet, erityisesti Euroopan ja Venäjän välillä.

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset ovat maailmanlaajuiset, mutta suurimmat vaikutukset kohdistuvat Eurooppaan. Tilanne on johtanut energian hinnan nopeaan nousuun Euroopassa. Välillinen merkitys ruuan, tavaroiden, tarvikkeiden ja palveluiden hinnan korotuksiin on ollut merkittävä. Inflaatio on hyvin nopeaa. Kuluttajien luottamus on matalalla tasolla. Talvesta odotetaan energiamarkkinoilla hyvin vaikeaa ja energian säännöstelyyn varaudutaan Euroopassa.

Vuonna 2022 maailmantalouden kasvu hidastuu 2,7 prosenttiin ja vuoden 2023 aikana edelleen 2,5 prosenttiin. Vuonna 2022 bruttokansantuote kasvaa Suomessa 1,7 prosenttia, mutta kasvu hidastuu merkittävästi vuoden loppua kohden. Kuluttajahintainflaatio on kiihtynyt jo lähes 8 prosenttiin ja inflaation odotetaan nousevan keskimäärin 6,5 prosenttiin vuonna 2022 kansallisella kuluttajahinnalla mitattuna. Kuluttajahintainflaatio on hyvin laaja-alaista ja hinnat nousevat nyt nopeasti. Hintojen nousu syö kotitalouksien ostovoimaa ja pitää kulutuksen kasvun hitaana. Työllisyyden kasvusta huolimatta kotitalouksien reaalitytulot supistuvat ja kotitalouksien säästämisaste painuu nollan tuntumaan.

Taloutta on vuoden 2022 loppupuolella haastavaa ennustaa. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen johdannaisvaikutukset voivat vaikuttaa talouskehitykseen ennakoitua enemmän tai pidempikestoisesti. Myöskään koronapandemian kehitystä ei voida ennakoita.

Bruttokansantuotteen kasvun odotetaan hidastuvan Suomessa 0,5 prosenttiin vuonna 2023. Myös negatiivisia kasvuodotuksia on ennusteissa esitetty. Arvioiden mukaan alkuvuonna 2023 kasvu on pysähdyksissä. Vuoden loppupuolella kotimainen kysyntä alkaa elpyä, kun hintojen nousu hidastuu ja reaalitypalkat kääntyvät nousuun. Korkealle kohonnut hintataso hidastaa kotitalouksien ostovoiman kasvua vuonna 2023, minkä seurauksena yksityisen kulutuksen kasvunäkymät ovat heikot.

Suomen Venäjän viennin supistumisen vuoksi tavaroiden ja palveluiden vienti kasvaa tänä vuonna hitaasti. Samalla varjostavaksi tekijäksi on noussut euroalueen sekä Yhdysvaltojen heikentyneet talousnäkymät. Myös vienti- ja tuontihintojen voimakas kasvu hillitsee ulkomaankauppaa. Vahvana jatkuva asuinrakentaminen kannattelee investointeja vuonna 2022. Muut yksityiset investoinnit supistuvat, kun luottamuksen heikkeneminen siirtää investointeja tulevaisuuteen.

Julkinen talous pysyy rakenteellisesti alijäämäisenä tulevat vuodet. Julkisen sektorin kestävyysvajeen arvioidaan olevan noin 3,0 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen eli noin 9 miljardia euroa vuoden 2026 tasolla.

Työllisyyden kasvu hidastuu Suomessa alkuvuoden nopean kasvun jälkeen. Tästä huolimatta työllisyys kasvaa vuoden 2022 aikana noin 2 %. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ovat pahentuneet ja pula osaavasta työvoimasta heikentää jo tuotantoedellytyksiä suomalaisessa teollisuudessa. Työllisyyskehitystä leimaakin työvoimapulan paheneminen. Työvoimapula syvenee sosiaali- ja terveydenhuollossa, mutta vaikutukset ovat tuntuvat jo muillakin toimialoilla, kuten varhaiskasvatuksessa ja tietyillä asiantuntija-aloilla. On selvää, että tilanne työvoiman saatavuuden osalta heikkenee edelleen tulevina vuosina. Osaavan työvoiman saatavuuteen ja pysyvyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota myös Naantalissa.

Naantalın työvoima oli kesäkuun lopussa 9 082 henkilöä, joista työttömänä oli 609 henkilöä, eli 6,7 prosenttia (heistä lomautettuja 41 henkilöä). Kesäkuun aikana työttömien määrä yleensä kasvaa ja niin tapahtui myös vuonna 2022. Työttömänä oli toukokuussa 543 henkilöä, eli 6,0 prosenttia (joista lomautettuja 33 henkilöä). Huhtikuussa 2022 työttömyysaste kävi jo alle 6 prosentissa.

Kaupunki ei vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista

Hyvinvointialueuudistusta koskeva lainsäädäntö hyväksyttiin eduskunnassa 23.6.2021. Hyvinvointialueuudistus on Suomen historian suurin kuntauudistus – se vaikuttaa merkittävästi kuntien tehtäviin

ja toimintaan, verotusoikeuteen ja valtionosuusjärjestelmään, kuntien omaisuuteen, sopimuksiin ja henkilöstöön.

Vuodesta 2023 alkaen Naantalin kaupunki ei järjestä, tuota eikä rahoita sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluja. Tämä tarkoittaa, että Naantalin kaupungin palveluksesta siirtyy hieman alle 500 henkilöä noin 1 300 henkilöstä hyvinvointialueen palvelukseen. Siirto tarkoittaa merkittäviä muutoksia kaupungin talouteen, erityisesti valtionosuusjärjestelmä ja verotus muuttuvat. Kuntien veroprosenttia leikataan 12,39 prosenttiyksikköä. Kunnat eivät myöskään saa korottaa veroprosenttiaan vuodelle 2023 eli Naantalin veroprosentti vuonna 2023 on 6,36 %. Naantalin kaupungin budjetti enemmän kuin puolittuu vuodesta 2023 alkaen.

Hyvinvointialueuudistuksen lisäksi maan hallituksella on tavoitteena uudistaa työ- ja elinkeinopalvelujen kokonaisuus. Uudistuksesta on annettu hallituksen esitys lokakuussa 2022 ja sen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2025 alusta. Työvoimapalvelut tullaan siten siirtämään kuntiin tai kuntien yhteistoiminta-alueille. Tämä luo painetta uudelleenorganisoida elinvoimaa kasvattavien ja yritysten toimintaympäristöä kehittävien palvelujen kokonaisuus kaupunkitasolla aina valmistelusta päätöksentekoon asti. Varaudumme tämän uudistuksen alueelliseen valmisteluun vuoden 2023 aikana.

Kaupunkistrategia ohjaa kaupungin suuntaa

Elokuussa 2022 kaupunginvaltuuston hyväksymä Naantalin kaupunkistrategia 2026 on ohjannut talousarvion 2023 valmistelua, sekä kaupunkitason strategisia toimenpiteitä että tuloalueiden strategisia toimenpiteitä.

Kaupunkistrategia 2026 korostaa vastuullista talouden hoitoa, tehokasta palvelutuotantoa, perhe- ja yrittäjäystävällisyyttä sekä sosiaalista ja ekologista kestävyyttä. Kaupunkistrategia kannustaa elinvoimaisuuden kehittämiseen, rohkeuteen uudistaa palvelutuotantoa ja kääntää katseen osaavan henkilöstön saatavuuteen sekä pysyvyyteen.

Uutta kaupunkistrategiaa tullaan toteuttamaan lähivuosina tilanteessa, jossa toimintaympäristö ja kunnan rooli sekä tehtäväkenttä ovat voimakkaassa muutoksessa. Erityisesti talouden kehityksen ennakointi vuodesta 2023 eteenpäin on hyvin haastavaa talouden kärsiessä Venäjän hyökkäyssodasta, energian hinnan ollessa erittäin korkea, inflaation ollessa nopeaa, työvoimapulaa kiristyessä ja Nesteen jalostamon alasajon taloudellisten vaikutusten realisoituessa. Kaupunkistrategiassa asetettujen talouden tavoitteiden saavuttaminen on erittäin haastavaa ja vaatii poliittista päätöksentekoa.

Hyvinvointialueen rajapintojen määrittäminen konkreettisten tehtävien näkökulmasta on vielä kesken. On selvää, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rajapinnalla käydään vielä vuoden 2023 aikana keskustelua ja linjanvetoa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa, jotta käytännössä toimiva rakenne saadaan luotua.

Asukasluvun pitäminen kasvussa vaatii infrastruktuuri-investointeja

Turun seutukunnan muuttovetovoima on vahvaa. Naantalin muuttovoitto ensimmäisen vuosipuoliskon 2022 aikana oli 90 henkilöä.

Naantalissa luonnollinen väestönkasvu on ollut jo useiden vuosien ajan negatiivinen ja se muuttuu 2020-luvulla yhä vahvemmin negatiiviseksi. Naantalin pysyminen kasvussa kiinni edellyttää voimakasta muuttovoittoa, vetovoimaa ja tulevaisuusinvestointeja, mutta ennen kaikkea se edellyttää kasvua tukevaa kaavoitusta, yhdyskuntateknisiä investointeja, investointeja koulu- ja päiväkotiverkkoon sekä yritysten toimintaedellytyksiä tukevia investointeja.

Uusien asuinalueiden kaavoitusta ja investointeja yhdyskuntatekniikkaan on kaupunkistrategian linjausten mukaisesti priorisoitava, jotta Naantali pysyy kiinni positiivisessa väestönkasvussa. Muuttovoitto edellyttää, että Naantaliin valmistuu vuosittain suuri määrä uusia asuntoja. Kehitys edellyttää erityisesti, että rivi- ja kerrostalorakentaminen pysyy hyvässä vauhdissa. Kehitysnäkymät ovat tältä osin hyvät. Vuonna 2022 arvioidaan valmistuvan yhteensä noin 180 asuntoa ja vuonna 2023 valmistuneen noin 150 uutta asuntoa. Asuntotuotanto on monipuolista ja vastaa erilaisiin asumispreferensseihin.

Naantalin vuokra-asuntokantaa vahvistaa Naantalin Vuokratalot Oy:n Nuhjalaan valmistuva 84 asunnon vuokratalokohteen valmistuminen vuoden 2023 aikana.

Vuoden 2023 suurimmat investointihankkeet ovat seuraavat:

- Luonnonmaan perhetalon rakentaminen valmiiksi 7,1 milj. €
- Luonnonmaan perhetalon asemakaava-alueen toteuttaminen (vaihe 2), 1,2 milj. €
- Ruonan yhdystien parantaminen (kiertoliittymä ja kevyen liikenteen väylä) 1,1 milj. €
- Tullikadun saneeraus 0,65 milj. €
- Murikon asemakaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen, 0,46 milj. €
- Merisalin peruskorjauksen aloittaminen, 0,38 milj. €

Toiminta- ja taloussuunnitelmakauden 2024–2026 merkittävimpiä investointeja ovat edelleen koulu- ja päiväkotiverkkohankkeiden ensimmäisen vaiheen loppuun saattaminen. Ensimmäisen vaiheen loppuunsaattamisen jälkeen on syytä tarkastella lasten määrän kehitys, maantieteellinen sijoittuminen sekä uudelleenarvioida palveluverkkosuunnitelman ajantasaisuus. Palveluverkkosuunnitelman ensimmäisen vaiheen hankkeisiin ehdotetaan varattavaksi yhteensä 18,0 milj. euroa.

Tärkeä elinvoimaa vahvistava tekijä Naantalissa on liikenneyhteyksien ja saavutettavuuden kehittäminen, johon ehdotetaan varattavaksi 4,7 milj. euroa vuosien 2023–2026 välisenä ajanjaksona. Naantalin saavutettavuutta parantavien liikenneyhteyksien kehittäminen tapahtuu kaupungin ja valtion yhteishankkeina, ja näiden toteutumiseen sisältyy aikataulun osalta merkittäviä epävarmuuksia.

Kaupungin edunvalvonnan kannalta tärkeimpänä tehtävänä on edistää määrätietoisesti E18 Turun kehätien parantamishankkeen toteutumista. Tiesuunnitelman laatiminen välille Raisio–Naantali aloitettiin syksyllä 2021 ja asemakaavoitus on parhaillaan käynnissä. Asemakaavat valmistuvat kaupunginvaltuuston hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2023 loppupuolella. Tiesuunnitelman valmistuminen ajoittuu puolestaan loppuvuoteen 2023, jonka jälkeen hanke menee Traficomien hyväksymismenettelyyn. Hankkeen arvioidaan olevan toteuttamisvalmiudessa aikaisintaan vuoden 2025 loppupuolella.

Talouden tasapainotukseen valmistaudutaan vuoden 2023 aikana

Naantalin kaupungin talous vuodelle 2023 näyttää erinomaisen hyvältä. Kunnallisveron kehityksen ennustetaan olevan edelleen vahvaa ja aiempien vuosien verotulotilitykset siivittävät vuoden 2023 taloutta. Naantalin kaupungin tuloveroprosentti vuodelle 2023 on 6,36 %, eikä tähän voida omin päätäksin vuonna 2023 vaikuttaa. Kiinteistöveroprosentti ehdotetaan pidettäväksi vuonna 2023 ennallaan.

Edessä on kuitenkin väistämättä Naantalin talouden tasapainotus. Siihen on ryhdyttävä valmistautumaan selvityksin ja suunnitelmin vuodesta 2023 alkaen, jatkaen vuonna 2024 päätöksiin asti. Hyväkään verotuottojen kehitys ei korjaa tilannetta. Käyttötalous tarvitsee sopeuttamista uuteen tasapainotilanteeseen. Myös verojen korotusta esitetään.

Syyt talouden tasapainottamistarpeeseen ovat seuraavat:

- Nesteen jalostamon alasajosta koituvaa yhteisöverotuottojen vähennys näkyy kaupungin taloudessa täysimääräisesti vuodesta 2024 alkaen.
- Syksyllä 2022 aikaansaatu palkkatarkistus on hintava ja nostaa merkittävästi henkilöstökustannuksia suunnittelukaudella.
- Viime vuosina toteutettu investointiohjelma on ollut raskas ja poistot kasvavat suunnittelukaudella noin 2,0 miljoonaa euroa rasittaen suunnittelukauden talouden tasapainoa.
- Investointien määrä on suunnitelmakauden alussa yli kestävä investointitaso. Velkamäärän kasvun pitämiseksi hallittuna, tulo-rahoituksen tulee olla riittävän korkea.

Vuoden 2023 talousarvioehdotuksen mukaan tilikauden tulos on tasapainossa. Vuonna 2023 kaupungin toimintakulut pienenevät hyvinvointialueuudistuksen johdosta 51,9 %.

Toiminta- ja taloussuunnitelmaa laadittaessa on huomioitu tulopohjan vahvistaminen tuloveroprosenttia korottamalla vuodesta 2025 alkaen 0,25 prosenttiyksiköllä. Ilman tulopohjan vahvistamista ja sopeuttamistoimenpiteitä tuloksen arvioitaisiin olevan 2,2 milj. euroa alijäämäinen vuonna 2025 ja 4,5 milj. euroa alijäämäinen vuonna 2026. Talouteen kohdistuvat muutospaineet ovat mittaluokaltaan niin suuria, että ne vaativat sekä tulopohjan vahvistamista että toiminnan uudelleenorganisointia ja ta-

louden sopeuttamista. Talousarviota laadittaessa sopeuttamistarve näyttäytyy vuosille 2024 0,2 miljoonana eurona, veronkorotuksen jälkeen vuodelle 2025 1,0 miljoonana eurona ja vuodelle 2026 3,3 miljoonana eurona.

Naantalın kaupungilla on kaksi keskeistä haastetta tuleviin vuosiin. Käyttötaloudessa toimintakateen kasvu on suurempaa kuin tulevien vuosien verotulokehityksen kasvu. Inflaatio on nopeaa, lisäksi energian sekä aineiden, tarvikkeiden ja palveluiden hintojen kasvun ennakoidaan olevan merkittävästi nopeampaa kuin vero- ja muiden tulojen kasvun. Myös tehty palkkaratkaisu nostaa toiminnan kustannuksia.

Tehty kansallinen päätös hyvinvointialueiden perustamiseksi ja merkittävä vähennys yhteisöverotuloissa haastavat kaupungin investointikykyä. Viime vuosina raskas investointiohjelma kasvattaa tulevina vuosina poistojen määrää. Lisäksi aika sopeuttaa investointiohjelma uuteen kestävään investointitasoon tehdyn kansallisen hyvinvointialuelainsäädännön jälkeen on lyhyt.

Uusi kestävä investointitaso on noin 10 miljoonaa euroa vuodessa. Kaupungin strategia antaa suuntaviivat investointiohjelmalle ja tavoitteen kestävästä investointitasosta. Tehtyjä sitoumuksia, sopimuksia ja suunnitelmia on kuitenkin suunnitelmakaudelle runsaasti. Investointiohjelman laatiminen on ollut ehkä haasteellisempaa kuin koskaan.

Myös kaupungin lainamäärä kasvaa. Kaupungin lainamäärä ei vuoden 2023 aikana kasva, johtuen hyvästä tulorahoituksesta. Vuoden lopussa lainaa on 19,4 miljoonaa euroa (986 euroa/asukas). Lainamäärän arvioidaan olevan suunnitelmakauden lopussa vuonna 2026 noin 18,9 miljoonaa euroa (955 euroa/asukas) johtuen investointien ”väli vuodesta” vuonna 2026. Lainamäärä käy vuonna 2025 25,6 miljoonassa eurossa (1299 euroa/asukas) Lainamäärä asukasta kohti on edelleen hyvin kohtuullinen Suomen kuntien keskimääräiseen lainamäärään suhteutettuna (v. 2021 lähes 3 469 euroa/asukas).

Naantalın kaupunki kohtaa merkittäviä taloudellisia paineita tulevina vuosina. Hyvään lähtökohtatilanteeseen tuudittautuminen ei kannata, talouden tasapainottamistoimenpiteitä tarvitaan vuosina 2024–2026. Tästä syystä talousarviota laadittaessa on pyritty jarruttamaan investointivauhtia, tekemään maltillista henkilöstösuunnittelua ja ennakoimaan tulevien vuosien haasteita. Uudistumiskyvyllä, ennakkoluulottomilla tarkasteluilla ja viisailla päätöksillä tähtäämme yhdessä kohti tasapainotilaa ja vastuullista talouden hoitoa.

2

NAANTALIN KAUPUNKISTRATEGIA

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Naantalın kaupunkistrategian 2026 29.8.2022 § 59. Sen mukainen tavoitteen asetanta löytyy tästä asiakirjasta käyttötalousosan alusta.

3

TALOUSARVION SISÄLTÖ

Kuntalain 110 §:ssä talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään seuraavasti:

”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.”

Kuntien toimintasuunnitelman ja talousarvion laadintaa ohjaa nykyisin JUHTA (Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta) ja sen julkaisema suositus JHS 199 (Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja – suunnitelma). Kuntaliitto on laatinut suosituksen perusteella ohjeen kunnan ja kuntayhtymän talousarvion ja – suunnitelman laadinnasta vuonna 2022.

3.1 **Konserni**

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kuntakonsernin merkitys kasvaa. Kuntalaki korostaa kunnan ja konsernin ohjaamista kokonaisuutena. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet ja talousarviossa tulee ottaa myös huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. (Kuntalaki 110 §)

Nykyinen konserniohje on hyväksytty valtuustossa 23.4.2018, ja sitä muutettiin Naantalin Energia Oy:n osalta 24.8.2020. Nämä kaksi asiakirjaa toimivat lainsäädännön ohella kaupunkikonsernia ohjaavana viitekehyksenä.

Kuntalain 48 § mukaan ”Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja tai pormestari ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Hallintosäännössä määrätään konsernijohtoon tehtävistä ja toimivallan jaosta. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä, jollei hallintosäännössä toisin määrätä.”

Hallintosäännössä on kuntalain lisäksi määritelty kaupungin toimielinten tehtävät ja vastuut kaupunkikonsernin toiminnassa.

Kaupunginhallitukselle on talousarvion 2023 ohjelukujen käsittelyn taustakeskusteluissa todettu keskeisten yhtiöiden tuotto-odotuksista ja yleisistä tavoitteista seuraavaa:

Keskeisten konserniyhtiöiden, Naantalin Energia, Naantalin Satama, Naantalin Matkailu ja Naantalin Vuokratalot, osinko- tai vastaava taloudellinen odotusarvo vuoden 2022 tuloksen perusteella on yhtiöittäin seuraava:

- Naantalin Energia, alustava osinko-odotus 0 euroa
- Naantalin Satama, alustava osinko-odotus 350 000 euroa
- Naantalin Matkailu, ei osinkotavoitetta
- Naantalin Vuokratalot, yhtiöön sijoitettujen varojen tuotto-odotus 100 000 euroa.

Osinko-odotukset ovat ennallaan Naantalin Energia Oy:tä lukuun ottamatta. Vuosi 2022 on ollut energiamarkkinoilla poikkeuksellinen, ja Naantalin Energia joutuu tekemään vuodelle 2022 alaskirjauksen Fennovoiman ydinvoimalahankkeesta. Tästä syystä osingonmaksukykyä vuodelle 2023 ei ole.

Konserniohjauksen yleiset tavoitteet

Kaupunki toimii aktiivisena omistajana ohjaten konserniyhteisöjä niiden toiminnan luonteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon kaupunkistrategian. Samalla pidetään huoli siitä, että kaupunkikonsernin toiminta ja talous ovat eri tunnusluvuilla ja mittareilla arvioituina terveellä pohjalla.

Konserniohjeen tarkoituksena ei ole rajoittaa tytäryhteisöjen toimintavapautta omistajan sille asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi, vaan selkiyttää yhteisiä toimintaperiaatteita.

Emokaupunki keskittyy toiminta- ja taloussuunnitelmassa mittavan investointisuunnitelman rahoittamiseen. Se ei sisällä ennakkonäkemyksiä konserniyhtiöiden pääomittamiseen eli konserniyhtiöiden omat investointitarpeet on rahoitettava tulo-rahoituksella ja tarvittaessa vieraalla pääomalla, mitkä tulee ottaa huomioon asetettaessa pitemmän aikavälin tavoitteita.

Kaupunkikonsernin tunnusluvut osoittavat, että Naantalin tunnusluvut ovat hyvät verrattuna koko maan lukuihin (katso koko kaupungin infosivu).

Keskeisille konserniyhtiöille on annettu seuraavia toiminnallisia tavoitteita:

Naantalin Energia Oy:n omistajapolitiikka on siirtopalvelun tuottaminen valvontamallin mukaisena ja siten, että hinnoittelu on vakaata ja ennakoitavaa. Lisäksi yhtiön tulee huolehtia mahdollisimman häiriöttömän sähkönjakeluverkon ylläpidosta kanta-Naantalissa, kehittää muita liiketoiminta-alueita kokonaisvaltaisesti sekä jakaa omistajalle kulloisenkin tilanteen mahdollistama kohtuullinen osinko.

Naantalin Matkailu Oy:n omistajapolitiikka keskittyy laadukkaiden ja monipuolisten matkailupalvelujen tarjoamiseen alueella yhdessä alueen yrittäjien kanssa. Lisäksi yhtiö vahvistaa ja kehittää kaupungin matkailullista imagoa sekä edistää hallussaan olevien matkailutilojen kaupallista käyttöä matkailua hyödyntävästi.

Naantalin Vuokratalot Oy:n omistajapolitiikka on huolehtia hyvin hoidettujen, kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen riittävästä tarjonnasta kaupungissa. Tavoitteena on hyvä käytöaste ja vähäiset vuokrasaavat sekä yhtiön tulee suorittaa sijoitetulle pääomalle kohtuullinen tuotto.

Naantalin Satama Oy:n omistajapolitiikka on tuottaa satamapalvelut alueelle sijoittuneille yrityksille ja sataman käyttäjille; toimia kauttakulkureittinä ulkomaankuljetuksissa ja lauttaliikenteessä; kehittää ja ylläpitää sataman infra-struktuuria sekä jakaa liiketoiminnan kulloisenkin tilanteen mahdollistamaa kohtuullista osinkoa.

Kuntayhtymien ja osakkuusyhteisöjen (omistus 20–50 %) osalta ei ole asetettu konserniohjausjärjestelmää.

4

ALUE, YMPÄRISTÖ, VÄESTÖ JA TYÖLLISYYS

4.1 Kunnan alue

Naantalin kaupunki kuuluu Turun seutuun. Kuntaraja Naantalilla on Turun, Paraisten ja Raision kaupunkien sekä Maskun, Mynämäen, Taivassalon ja Kustavin kuntien kanssa. Näistä Naantalilla on maa-
raja Raision ja Maskun kanssa. Kaupungin pinta-ala on 688 km², josta maapinta-alaa on 311,5 km².

Liikenneyhteydet Naantaliin ovat hyvät. Maanteitse etäisyys Naantalin keskustasta Turkuun on noin 16 km ja Raisioon noin 9 km. Etäisyys Helsinkiin on noin 175 km.

E18-käytävä osana ns. Pohjolan kolmiota kuuluu EU:n tärkeimpien liikenneyhteyksien joukkoon. Käytävän merkitys Naantalille, joka on eräs väylän Suomen osuuden keskeisiä paikkakuntia, on suuri.

4.2 Ympäristö

Kaupungin ympäristöpolitiikan tavoitteena on systemaattisesti ympäristöjohtamisen työkalujen, kuten ympäristöohjelman avulla, toimia kestävän kehityksen mukaisesti ympäristöasiat huomioon ottaen. Ympäristönsuojelu on laatinut kaupungille ympäristöohjelman, joka sisältää kaupungin strategiset ilmasto-
tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet kaupungin toiminnan kehittämiseksi kestävän kehityksen periaatteiden mukaiseksi, Saaristomeren tilan parantamiseksi ja kaupungin arvokkaiden luontoympäristön piirteiden vaalimiseksi. Ympäristöohjelman toimeenpano tulee näkymään kaupungin eri toiminnoissa nykyisen toimintakulttuurin muutoksina nykyistä ympäristöystävällisempään suuntaan. Kaupunki on käynnistänyt tavoitteellisen ilmastotyön vuoden 2022 aikana. Naantalin kaupunki on mukana valtakunnallisessa Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU) -verkostossa.

Ympäristönsuojelu hoitaa lakisääteisiä ympäristöviranomaisen tehtäviä, kuten valmistelee viranomaispäätöksiä ja – lausuntoja, ja valvoo eri toimintoja ja ympäristölainsäädännön noudattamista. Lisäksi ympäristönsuojelu teettää ympäristön tilaa koskevia selvityksiä sekä ohjaa ja neuvoo kuntalaisia ja toiminnanharjoittajia ympäristöasioissa.

4.3 Väestö ja työllisyys

Kaupungin väkiluku 31.12.2021 oli 19 579.

Ikäluokkiin asukkaat jakautuivat seuraavasti:

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2021	Muutos 2021/1990
0-6 v	1 307	1 484	1 505	1 399	1 407	1 287	1 119	1 103	-204
7-15 v	2 014	1 978	2 000	2 216	2 100	2 014	1 998	1 982	-32
16-19 v	721	882	896	834	984	883	849	816	95
20-24 v	872	797	787	785	735	725	589	561	-311
25-64 v	7 985	8 656	9 287	9 955	10 310	9 809	9 754	9 810	1 825
65-74 v	1 081	1 261	1 307	1 408	1 877	2 606	3 033	3 062	1 981
75-84 v	516	635	768	930	1 050	1 162	1 562	1 715	1 199
85 +	126	161	193	261	344	475	523	530	404
yhteensä	14 622	15 854	16 743	17 788	18 807	18 961	19 427	19 579	4 957

Lähde: Tilastokeskus

Kaupungin väkiluku kasvoi vuosina 2018–2021 yhteensä 412 henkeä. Kasvu oli keskimäärin 83,5 henkilöä vuodessa. Edellisen nelivuotiskauden aikana eli vuosina 2014–2017 kasvu oli yhteensä 308 henkilöä, keskimäärin 77 henkilöä vuodessa. Viime vuosien väkiluvun kasvu on perustunut ennen kaikkea kuntien väliseen muuttoliikkeeseen.

Uusia asuntoja valmistui seuraavasti: vuonna 2019 94, vuonna 2020 232, ja vuonna 2021 110 asuntoa. Vuonna 2022 valmistunee 180 uutta asuntoa, ja vuonna 2023 arvioidaan valmistuvan 150 uutta asuntoa.

Koronapandemian johdosta työttömien määrä kasvoi huomattavasti keväällä 2020. Vuoden 2020 kesästä alkaen yleinen työttömyyden trendi on ollut pääasiassa laskeva. Työttömyysaste on syksystä 2021 alkaen ollut samalla tasolla kuin ennen pandemiaa. Naantalin työttömyysaste oli elokuun 2022 lopussa 6,4 % (vuotta aiemmin 7,3 %). Samaan aikaan lomautettuja oli 26 (vuotta aiemmin 68) ja alle 25-vuotiaita työttömiä 54 (vuotta aiemmin 66). Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu taittui laskuun vasta kesällä 2021. Elokuun 2022 lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli 185 (vuotta aiemmin 225). Laskusta huolimatta pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen korkeammalla tasolla kuin ennen pandemiaa.

1.1.2023 alkaen osa kaupungin työllisyyspalveluiden tehtävistä siirtyy hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle. Keskeisiä siirtyviä tehtäviä ovat kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen, työpajatoiminta sekä työttömien asiakkaiden aktivointiin ja työkyvyn tukemiseen liittyvät tehtävät. Kaupungin työllisyyspalveluille jäävät edelleen palkkatukityöllistämiseen liittyvät tehtävät, työnantajille myönnettävät työllistämisen tuet (kesä- ja kausityösetelit ja työllistämisen kuntalisä) sekä kaupungin kesätyöpaikkojen koordinointi. Kaupunki vastaa jatkossakin työmarkkinatuen kuntaosuudesta. Keskeistä vuosina 2023-2024 tulee olemaan TE-palveluiden uudistukseen valmistautuminen.

4.4 Rakentamisalueet ja elinkeinotoiminta

Kaupunginvaltuuston hyväksymän Maankäytön kehityskuva 2035 -suunnitelman mukaan kaupungin tavoitteena on edistää hallitulla kasvulla yhdyskuntarakennetta, joka turvaa asumismahdollisuudet ja nykyisten palveluiden säilymisen ja kehittymisedellytykset. Tavoitteena on turvata väestö- ja työpaikkatavoitteiden edellyttämä tonttivaranto.

Kaupungin alueella elinkeinotoimintamahdollisuudet ovat hyvät. Naantalilla on teollisuuden, sata-matoimintojen ja matkailun toimialoilla koko kaupunkiseutua vahvistava rooli ja imago. Tavoitteena on aktiivinen vuoropuhelu yritysten kanssa toimintaedellytysten kehittämisestä ja ennakkollisesti myös yritystoimijoiden kaavoitustarpeista.

Kaupungilla on kaavoitettuja teollisuus- ja työpaikkatontteja Luolalan, Luonnonmaan Naviren ja Isosuon alueilla. Naviren alueen esirakentaminen jatkuu ja ensimmäiset yritykset ovat jo sijoittuneet alueelle. Vastaavaa kehitystä pyritään edistämään myös Isosuolla. Uudempien yritysalueiden osin rakentamaton kunnallistekniikka rajaa alueille sijoittumista harkitsevien toimijoiden määrää sekä näiden sijainnissa mahdolliseksi kokemia toimintoja. Luolalassa tontit ovat olleet haluttuja ja erityisesti merkittävämpien toimijoiden hankkeet ovat johtaneet alueen tonttivarannon pienentymiseen. Haasteita teollisuus- ja yritystonttien osalta luovat tonttitarjonta sekä tontinluovutusehdot, jotka eivät aina vastaa yrittäjien tarpeisiin ja markkinoilla olevaan kysyntään ongelmien liittyessä tyypillisesti esimerkiksi rakentamisvelvoitteen täyttämiseen.

Neste Oyj:n kanssa käydään neuvotteluja maa-alueiden luovuttamisesta Naantalin ja Raision käyttöön, ja Green Industry Park Oy edistää uusien teollisuusyritysten sijoittumista alueelle. Turun kehätien (E18) vireillä oleva asemakaavanmuutoksella tutkitaan uusien liikerakentamisen ja työpaikkatonttien kaavoittamista Manner-Naantaliin.

Kaupungin toimintojen osalta kaupungin on pystyttävä vastaamaan kaavoitustarpeisiin ja tavoiteltava monipuolista kaupan rakennetta, jotta ostovoima ei valu naapurikaupunkeihin. Asemakaavoitusta on tarpeen edelleen jatkaa, jotta kauppaliikkeiden tonttitarpeeseen pystytään vastaamaan.

Vuosittain hyväksyttävällä kaavoituskatsauksella ohjataan kaavoitushankkeiden aloittamista ja toteuttamisaikatauluja. Maapolitiikan kannalta ohjelmakaudelle 2023-2026 ollaan uudistamassa asunto- ja maapoliittista ohjelmaa, joka osaltaan luo suuntaviivoja maankäytölle, kaavoitukselle ja tontinluovutukselle.

5 HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

5.1 Hallinto

Vuonna 2023 koittaa kuluvan valtuustokauden puoliväli. Luottamushenkilötoimielimissä tapahtuu valtuustokauden puolivälissä muutoksia.

Hyvinvointialueuudistus toteutuu 1.1.2023, ja järjestämisvastuu sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalveluista siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Uudistuksen käytännön valmistelun aika-
taulu on ollut erittäin tiukka Varsinais-Suomen kaltaisissa maakunnissa, joissa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen ja tuottaminen on ollut lukuisten kuntien ja kuntayhtymien tehtävänä.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä toimielinorganisaatio muuttuu eli sosiaali- ja terveyslautakunta sekä sen yksilöjaosto lopettavat toimintansa. Kunnan tehtävien ja toimintaympäristön muuttuessa suunnitelmavuosien aikana on tarpeen tarkastella uudelleen kaupungin toimintojen organisoitumista ja päätöksentekojärjestelmää. Tuleviin muutoksiin on valmistauduttava vuoden 2023 aikana.

5.2 Henkilöstö

Kaupungin strategian tavoitteita henkilöstön osalta toteutetaan uudessa henkilöstöohjelmassa. Henkilöstöpoliittisina keinoina strategiassa on olla hyvä ja haluttu työnantaja, varmistaa osaaminen kaupunkioorganisaatiossa ja henkilöstön työhyvinvoinnin lisääminen. Henkilöstöohjelma toimii pohjana tavoitteelliselle esimiestyölle.

Kaupungissa työskentelee vuoden 2023 alusta alkaen n. 810 työntekijää. Kaupunkioorganisaation uudistaminen edellyttää hyvää valmistelua ja yhteistyötä henkilöstön kanssa.

6.1 Yleistä

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on kasvattanut talouden tilannekuvaan liittyvää epävarmuutta voimakkaasti tänä vuonna. Energian, raaka-aineiden sekä ruuan hinnat ovat nousseet hyvin nopeasti, ja Suomen ulkomaankaupan näkymät ovat heikentyneet merkittävästi sodan myötä. Tuotanto on kehittynyt vielä alkuvuonna 2022 suotuisasti ja myös työllisyys on kasvanut ripeästi alkuvuonna, mutta kuluttajahintojen nousun arvioidaan leikkaavan kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua selvästi vuoden 2022 lopulla ja vuoden 2023 alkupuolella. Lisääntynyt epävarmuus myös siirtää investointeja tulevaisuuteen. Bruttokansantuotteen kasvun arvioidaan hidastuvan kuluvan vuoden 1,7 prosentista 0,5 prosenttiin vuonna 2023. Vuosina 2024–2026 BKT:n vuotuisen kasvun arvioidaan olevan noin 1,4 prosenttia. (Lähde: VM taloudellinen katsaus 09/2022)

Taloutta haastaa siis maailman ja Euroopan laajuiset, talouteen vaikuttavat epävarmuustekijät. Suomessa huoltosuhteen suunta on huolestuttava, ja se heijastuu tähän hetkeen mm. työvoimapulana. Taloudessa suurta pudotusta ei tullutkaan koronapandemian värittäminä vuosina 2020 ja 2021. Sen sijaan valtion vahvat tukitoimet vahvistivat kuntataloutta. Koronavuosien jälkeen kulutus kääntyi nousuun, mutta inflaatio hidastaa sitä tuntuvasti. Teollisuudessa tilauskanta on vahvaa, mutta yritysten kannattavuudessa alkaa olla ongelmia nousevan hintatason vuoksi. Inflaatio on korkealla tasolla, syyskuussa se nousi 8,1 prosenttiin. Energian hinta on korkealla saatavuusongelmien vuoksi ja korkotasoa on nousussa. Kunta-alalle tehdyt pitkäaikaiset palkkaratkaisut nostavat kustannuksia enemmän kuin aikaisempien vuosien vastaavat. Tulopuolella verotulokehitys on ollut vahvaa sekä kunnallisveron että erityisesti yhteisöverojen osalta. Koronapandemia kohteli yrityksiä toimialasta riippuen hyvin eri tavoin, ja inflaatio on alkanut kurittaa yritystoimintaa toimialasta riippumatta. Yksityinen kulutus on vähentynyt samoista syistä ja erityisesti sähkön hinnan nousun johdosta.

Tulevaisuuden talouskehityksen ennustaminen näissä olosuhteissa on jälleen haasteellista.

Valtion budjettirahoitus pienenee vuonna 2023 monessa palvelussa, sillä aiempien linjausten mukaisesti Marinin hallituksen niin sanotut tulevaisuusinvestoinnit päättyvät. Kuntatalouteen ei kohdistu ensi vuonna uusia tai laajenevia tehtäviä.

Kuntaliitto on julkaissut viimeisimmän kuntakohtaisen veroennusteen 26.9.2022. Se perustuu valtiovarainministeriön ylläpitämään kuntien peruspalveluohjelmaan, joka päivitettiin syyskuussa 2022 sekä verotuksen ennakkotietoihin. Sen luvut pohjautuvat vahvan kasvun jatkumiseen. Viime aikoina talouspoliittiseen keskusteluun on tullut varovaisuutta kasvun jatkumisen suhteen, ja mm. valtiovarainministeriön viimeisin ennuste BKT:n kasvusta kääntyi laskuun vuodesta 2023 alkaen.

Julkisen talouden epätasapainosta on puhuttu paljon, ja eduskuntavaalien jälkeen keväällä 2023 muodostettava valtakunnan uusi hallitus joutuu tekemään sen suhteen toimenpiteitä. Julkisen talouden tasapainotus aiheuttaa paineita kuntien valtionosuuksien tasoon tulevina vuosina.

Käsillä on historiallisen hyvinvointialueuudistuksen toteutuminen, joka muuttaa kuntien tehtäviä ja taloutta merkittävästi. Hyvinvointialueuudistuksen lopulliset vaikutukset kuntien talouteen nähdään vasta vuoden 2022 tilinpäätösten valmistuttua, ja tilinpäätöstiedoista aiheutuvat lisävaikutukset konkretisoituvat valtionosuuksissa vuodesta 2024 eteenpäin.

6.2 Talousarvion valmistelu

Kaupunginhallitus antoi 13.6.2022 § 188 ohjeluvat talousarvion 2023 sekä taloussuunnitelman 2024-2026 valmisteluun. Ohjelukujen lähtökohta oli hyvinvointialueuudistuksen edellyttämien palvelujen hallittu siirto Naantalın kaupungilta hyvinvointialueelle, jäljelle jäävien toimintojen palvelutason säilyttäminen sekä palkankorotusten kattaminen. Ohjelukujen kokonaisuudessa on talousarvioesityksessä pyydytty pääsääntöisesti hyvin. Eläkemaksujen jakautumisesta toimialoille aiheutui muutoksia toimialakohteisessa ohjelmussa pysymiseen.

Investointien ohjelmiksi neljän vuoden suunnittelukaudelle annettiin kokonaisuutena 54,5 miljoonaa euroa. Tämä taso on lähes 10 miljoonaa euroa pienempi kuin kauden 2022-2025 investointitaso. Investoinneista suuri osa on sidottu tietyille vuosille palveluverkkouudistuksen tai mm. maankäyttösojpmusten vuoksi.

Sitovuustason muutos

Sitovuustaso valtuustoon nähden ehdotetaan olevan käyttötaloudessa toimielimen toimintakate eli tulojen ja menojen erotus. Hallintopalveluissa sitovuustaso olisi hallintopalvelut yhteensä -tason toimintakate. Lautakunnat sekä hallintopalvelujen osalta kaupunginhallitus voivat päättää alaiensä tulosalueiden välisistä määrärahasiirroista.

Aiemmin sitovuustaso käyttötaloudessa on ollut tulosaluekohtainen toimintakate. Jokainen tulosaluekohtainen ylitys on tullut viedä valtuuston käsiteltäväksi, ja saman toimialan muiden tulosalueiden mahdollisia määräraha-alituksia ei ole huomioitu millään tavalla. Yleensä ylitykset käsitellään jälkikäteen eli käytännössä valtuustolla ei ole ollut muuta vaihtoehtoa kuin hyväksyä ylitys. Koska käsitelyssä on ollut vain määrärahaylitykset, talousarvio on näyttänyt myös paisuvan, vaikka näin ei kokonaisuutta tarkasteltaessa ole kuitenkaan käynyt.

Nyt esitetty toimielin-tasoinen toimintakatesitovuus valtuustoon nähden muuttaa talouden ajattelua ja antaa lautakuntatasolle vallan sekä vastuun oman toimialansa talouden seurannassa ja ennakkoinnissa. Mikäli ylitykset uhkaavat, on lautakunnan ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin talouden vakauttamiseksi. Toimialaa katsotaan kokonaisuutena, ja vain aidot ylitystarpeet, joita ei voida omin toimenpitein välttää, viedään valtuuston hyväksyttäväksi. Näin kokonaisnäkemys talousarvion aidosta pitävydestä tulee paremmin näkyville.

Kaupunginjohtajan talousarvioehdotuksessa tehdyt muutokset

Käyttötaloudessa tehtiin muutokset, joka johtuvat kaupunginvaltuuston päätöksestä 10.10.2022 § 85 koskien Naantalın kaupungin organisaatiouudistusta. Lisäksi hallintopalvelujen talousarvioon lisättiin osallistuminen Visit Turku Archipelago Oy:n toimintaan.

Investointiosaan teknisten palveluiden hankkeeseen Asemanseutu lisättiin suunnittelurahaa 250 000 euroa. Hankkeen Porhonkallio-Virpi rakentamiseen varattuja määrärahoja aikaistettiin vuodelle vuosille 2024-2025. Hallintopalveluihin lisättiin kohta Osakkeet ja osuudet, joissa varaudutaan osallistumaan Turun seutukuntayhtymän sekä Visit Turku Archipelago Oy:n perustamiseen.

Kaupunginhallitus käsittelee talousarvioehdotusta 24.10. sekä 31.10.2022, ja kaupunginvaltuusto 14.11.2022.

6.3 Rakenteelliset muutokset vuoden 2023 talousarviossa

Hyvinvointialueuudistus

Hyvinvointialueuudistus tuo mukanaan suuren muutoksen kuntien tehtäviin sekä talouteen 1.1.2023 alkaen. Kunnista siirtyy pääosa sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustalvelujen toimintakuluista

ja toimintatuotoista hyvinvointialueelle. **Näin ollen toimintakate pienenee alle puoleen aiemmasta.** Lisäksi siirtyy muita tuloja kattamaan hyvinvointialueen rahoitustarvetta: peruspalvelujen valtionosuudesta siirtyvät ne osat, joilla valtio on rahoittanut siirtyviä palveluita. Suurin osa näistä liittyy sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitukseen. Lisäksi kuntien yhteisöverosuudesta siirtyy hyvinvointialueelle 1/3 nykytasosta. Näiden jälkeinen erotus osoittaa tarpeen kunnallisveroprosenttien leikkaukseen koko valtakunnan tasolla. Kunnallisveroprosentin leikkauksen suuruus on 12,64%. Naantalin kunnallisveroprosentiksi tämän jälkeen jää 6,36%. Vuodelle 2023 kunnallisveroprosenttia ei voi muuttaa hyvinvointialueiden perustamislainsäädännön määräysten vuoksi. Samaan aikaan hyvinvointialueuudistuksen kanssa realisoituu Naantalin oma yhteisöveron alenema, joka johtuu Nesteen öljynjalostustoiminnan päättymisestä.

Naantalin kaupungille jää nykyisistä sote-palveluista työllistämispalvelut lukuun ottamatta kuntouttavaa työtoimintaa, sekä ympäristöterveydenhuolto. Työllistämispalvelut siirtyvät hallintopalveluihin omaksi tulosalueekseen ja ympäristöterveydenhuolto teknisiin palveluihin ympäristölautakunnan alaisuuteen vastaavasti.

Naantalissa lähtee hyvinvointialueelle enemmän tuloja kuin menoja. Tätä valtio kompensoi valtionosuuksiin tulevalla uudella erällä eli pysyvällä muutosrajoittimella. Lisäksi valtionosuuksissa vaikuttaa vuoteen 2027 asti siirtoerä, joka pienenee asteittain. Kuntakohtaiseen talouden tasapainoon hyvinvointialueuudistus voi vaikuttaa maksimissaan +/- 60 euroa/asukas.

Hyvinvointialueelle vuokrataan nykyiset sosiaali- ja terveystoimen käytössä olevat tilat pääsääntöisesti 3+1 vuodeksi. Näiden tilojen aiemmin sisäisinä vuokrina olleet tulot muuttuvat ulkoisiksi vuokratuloiksi ja niiden taso nousee jonkin verran. Hyvinvointialueen vuokrataso on siis korkeampi kuin sisäinen vuokra on ollut. Aluepelastuslaitokselle pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattujen tilojen vuokranmaksajaksi siirtyy 1.1.2023 hyvinvointialue.

Muut muutokset

Sisäisten vuokrien laskentamalli on uudistettu samoilla periaatteilla, joilla hyvinvointialueen käyttöön siirtyvien tilojen vuokrat on laskettu.

Lisäksi talousarvioon tehdään joitakin muita rakenteellisia muutoksia lähinnä määrärahojen sijaintipaikkoihin. Yleiskaavoitukseen varatut määrärahat siirretään kehitys- ja henkilöstöjaoston alaisuudesta kaavoitukseen. Samoin markkinointirahat kohdennetaan yhteen paikkaan aiemman usean paikan sijasta hallintopalveluissa.

Sivistystoimen ICT-hankinnat siirretään investoinneista käyttötalouteen, koska ne eivät aidosti ole investointeja.

Hyvinvoinnin edistäminen on kuntalain mukaan kuntien tehtävä, mutta sen merkitys korostuu hyvinvointialueiden sekä kuntien uudessa rajapinnassa. Organisoitumista hyvinvoinnin edistämisen osalta on mietitty ja päädytty siihen, että kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta on 1.1.2023 alkaen hyvinvointilautakunta. Nimen lisäksi lautakunnan alaiselle hyvinvoinnin tulosalueelle siirtyy joitakin sosiaali- ja terveystoimen aikaisemmin hoitamia tehtäviä ja määrärahoja.

Asuntomessut pidettiin Naantalissa 15.7.-14.8.2022. Tähän projektiin varatut rahat ovat poistuneet teknisten palvelujen hallinnosta.

6.4 Toimintatuotot ja toimintakulut vuonna 2023

Tuloslaskelma esitetään ulkoisina erinä, sisältäen kaupungin sekä taseyksikön eliminoituna.

Toimintatuotot laskevat edelliseen vuoteen verrattuna 8,7% eli 2,1 miljoonaa euroa (vertailu alkuperäiseen talousarvioon 2022).

Myyntituotoissa näkyy sähkökaupan vaikutus, ja mikäli sähkökaupassa tapahtuu muutoksia suuntaan tai toiseen, vaikutus maksutuottoihin voi olla satoja tuhansia euroja. Sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksut poistuvat, ja tämä aiheuttaa maksutuotoissa 64,6 prosentin aleneman. Maksutuottojen suuruuteen vaikuttaa 1.8.2023 alkaen myös varhaiskasvatusmaksujen muutos, jonka vaikutusta on vielä vaikea arvioida. Tuet ja avustukset jatkanevat lähes kuluvan vuoden tasolla. Muihin tuottoihin vaikuttaa

nostavasti hyvinvointialueen maksamat vuokrat kiinteistöistä. Aiemmin sosiaali- ja terveystalouden tiloista on maksettu sisäistä vuokraa, nyt vuokratuotot näistä siirtyvät ulkoisiksi eriksi ja taso nousee jonkin verran. Muihin tuottoihin sisältyvä käyttömaksuun myyntivoittotavoite pysyy vuoden 2022 tasolla eli 1,1 miljoonassa eurossa.

Valmistus omaan käyttöön kasvaa hieman investointitason noustessa.

Henkilöstökustannuksissa varaudutaan vuoden 2023 palkankorotuksiin sekä työehtosopimusten tekstimuutoksiin 3,0%:n korotuksella. Lisäksi varaudutaan kattamaan eläkemenoperusteisen eläkemaksun korvaava tasausmaksu, jonka taso nousee hieman suhteessa jäljelle jäävään henkilöstöön. Tasausmaksu jaetaan sisäisesti palveluille palkkakustannusten suhteessa, kun aiemmin eläkemenoperusteinen eläkemaksu on jaettu henkilöiden mukaisesti toiminnoille, josta he ovat jääneet eläkkeelle. Muutoksessa sivistyspalveluiden osuus tasausmaksusta kasvaa, teknisten ja hallintopalvelujen osuus pienenee. Verrattuna vuoteen 2022 henkilöstökustannukset alenevat 35,9%.

Palvelujen ostot laskevat merkittävästi, 75,5%. Sosiaali- ja terveystalouden sisällä erikoissairaanhoidon on ollut suuri ostopalveluerä ja pelastustoimi on ollut kokonaisuudessaan ostopalvelua. Nämä erät poistuvat kaupungin kustannuksista hyvinvointialueelle. Jäljelle jäävien ostopalvelujen tasoa nostaa inflaatio ja sopimustoimittajien ilmoittavat hinnankorotukset vuodelle 2023.

Aineet ja tarvikkeet

Myös aineiden ja tarvikkeiden kustannuksissa näkyy sosiaali- ja terveystalouden poistuminen. Kustannukset alenevat 14,4 %. Hinnankorotuspaineet sen sijaan näkyvät jäljelle jäävän toiminnan hankinnoissa.

Avustukset

Avustukset pienenevät 58,6%. Erästä poistuu sosiaali- ja terveydenhuollon kaikki avustukset lukuun ottamatta eläkeläisjärjestöjen avustuksia.

Muut kulut

Muihin kuluihin sisältyvät mm. ulkoiset vuokrat. Muut kulut vähenevät 38,3%.

Toimintakulut pienenevät 51,9% eli 70,2 miljoonaa euroa ja toimintakate pienenee 61,5% eli 68,2 miljoonaa euroa. Jäljelle jää toimintakuluja 65,2 miljoonaa euroa ja toimintakatetta 42,8 miljoonaa euroa.

6.5 Verotulot

Kaupungin tuloveroprosentti on ollut 19,00 % vuodesta 2017 lähtien. Koko maan tuloveroprosentin painotettu keskiarvo on ollut vuonna 2021 20,02 % ja vuoden 2022 veroprosentin keskiarvo 20,01 %.

Kaupungin tuloveroennuste vuodelle 2023 on laskettu nykyisen veroprosentin ja siitä tehtävän 12,64 prosenttiyksikön vähennyksen mukaisesti eli prosentilla 6,36. Vuosi 2023 saadaan tasapainoon hyvinvointialuemuutoksesta ja yhteisöveron pienenemisestä huolimatta, koska silloin tilitetään verotuloja vielä korkeammilla veroprosenteilla aiemmilta vuosilta.

Vuonna 2024 verotulot putoavat niin sanotulle uudelle normaalitasolle, ja talouden tasapaino alkaa vaatia toimenpiteitä. Vuonna 2023 alkaa näkyä ja vuonna 2024 realisoituu täysimääräisesti Neste Oyj:n öljynjalostustoiminnan lakkauttamisesta vuonna 2021 johtuva yhteisöveron pieneminen. Se vähentää Naantalin saamia yhteisöverotuloja pysyvästi.

Vuodelle 2025 on lukuihin laskettu 0,25 %-yksikön korotus tuloveroprosenttiin eli 6,61%:iin. Sen tuotto on noin 1,2 miljoonaa euroa. Veronkorotuksen lisäksi tarvitaan muita toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi vuodesta 2024 eteenpäin. Tilannekuva on sama kuin vuoden 2022 talousarviota laadittaessa.

Tuloveron veropohja perustuu 2022 verotuksen ennakkotietoihin ja sen taustalla olevaan väestökehitysarvioon. Veronsaajille jaettavana kertymänä käytetään Kuntaliiton muokatun ennusteen mukaista arviota vuoteen 2025 asti, siitä eteenpäin ennuste on kaupungin trendinomaisen arvio.

Hyvinvointialueuudistus muuttaa myös kuntien ja valtion verotuksessa tehtäviä vähennyksiä. Tällä hetkellä kunnallisverosta tehtäviä vähennyksiä siirretään valtion verotuksesta tehtäväksi, eli kuntien efektiivinen veroprosentti nousee. Samalla myös vähennysten perusteet kunnallis- ja valtionverotuksessa

yhtenäistetään. Verotulojen tasausjärjestelmän uudistus on valtiovarainministeriössä valmistella, ja uudistuksen myötä myös kiinteistöverosta puolet tulee verotulotasauksen piiriin. Aiemmin kiinteistövero on ollut verotulotasausjärjestelmän ulkopuolella. Tasausjärjestelmän muutoksen vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida.

Verotulojen ennustamisessa käytetty väestöennuste ohessa.

Väestö ikäryhmittäin, 31.12.						
	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
0 - 18 vuotiaat	3 783	3 754	3 689	3 655	3 605	3 545
<i>Muutos %</i>	-1,2	-0,8	-1,7	-0,9	-1,4	-1,7
19 - 64 vuotiaat	10 526	10 518	10 525	10 478	10 472	10 453
<i>Muutos %</i>	-0,2	-0,1	0,1	-0,4	-0,1	-0,2
+ 65 vuotiaat	5 118	5 307	5 435	5 594	5 724	5 878
<i>Muutos %</i>	3,6	3,7	2,4	2,9	2,3	2,7
Asukasluku vuoden lopussa	19 427	19 579	19 649	19 727	19 801	19 876
<i>Muutos %</i>	0,6	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4

**=ennuste

Verotuloennusteet lähtevät siitä, että talouskasvu jatkuu vahvana koronapandemian jälkeen. Viime aikoina on keskusteltu kuitenkin tullut epäilyjä kasvun jatkumisen suhteen ja taantumien mahdollisuus on tullut entistä todennäköisemmäksi. Työllisyys pysynee hyvällä tasolla taantumasta huolimatta, mutta yritysten kannattavuudessa on jo nähtävissä ongelmia. Tämä tulee vaikuttamaan maksettavaan yhteisöveroon. Verotuloennusteeseen sisältyy siis epävarmuustekijöitä. Mikäli verotulojen kehitys on ennusteista poikkeavaa, vaatii se tulevaisuudessa uusia toimenpiteitä.

1.8.2023 tulee voimaan uusi varhaiskasvatusmaksujen alennus, joka kompensoidaan 1,25%-yksikön yhteisöveron korotuksella.

Voimassa olevan kiinteistöverolain mukaan kunnan on määrättävä yleinen, vakituisten asuinrakennusten ja muiden asuinrakennusten veroprosentti. Muiden veroprosenttien määrääminen on vapaaehtoisia.

Kiinteistöveroennuste on varsin vakaalla pohjalla. Vuoden 2023-2026 kiinteistöverot on laskettu nykyisillä kiinteistöveroprosenteilla. Kiinteistöverotuksen uudistushanke ei edennyt ennakkoidussa aikataulussa, vaan järjestelmä pysyy ennallaan toistaiseksi.

Ennustettu verotulojen kehitys verolajeittain käy ilmi seuraavasta taulukosta:

TILIVUOSI	2021	2022**	2023**	2024**	2025**	2026**
Verolaji						
Kunnallisvero	79 344	84 716	35 791	32 780	34 787	35 483
<i>Muutos %</i>	0,9	6,8	-57,8	-8,4	6,1	2,0
Yhteisövero	13 954	13 431	6 464	5 661	5 970	5 850
<i>Muutos %</i>	35,3	-3,7	-51,9	-12,4	5,5	-2,0
Kiinteistövero	6 946	7 411	7 179	7 179	7 179	7 179
<i>Muutos %</i>	11,7	6,7	-3,1	0,0	0,0	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	100 244	105 557	49 433	45 620	47 936	48 512
<i>Muutos %</i>	5,3	5,3	-53,2	-7,7	5,1	1,2
**=ennuste						

- hyvinvointialueuudistus pudottaa verotuloja vuodesta 2023 alkaen
-Punaiset luvut sisältävät 0,25%-yksikön veronkorotuksen vuodesta 2025 alkaen.

6.6 Valtionosuudet

Arviot valtionosuuksien tasosta perustuvat valtiovarainministeriön 19.9.2022 päivitettyyn kuntatalousohjelmaan sekä siitä johdettuun valtionosuuslaskelmaan. Lisäksi lokakuussa 2022 Kuntaliitto kysyi kunnilta tilinpäätösarviota vuoden 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista, ja sen perusteella on tehty arvio hyvinvointialueille siirtyvästä lisärahoituksesta vuodesta 2024 alkaen. Se on 30 euroa asukasta kohti, eli Naantalissa noin 585 000 euroa. Tämä on vähennetty valtionosuuslaskelmasta. Vuonna 2022 valtionosuuksien taso on hieman yli 20 miljoonaa euroa (sisältäen verokompensaatiot), ja vuonna 2023 8,8 miljoonaa euroa, josta verokompensaatiot ovat 2,4 milj. euroa. Vuonna 2024 taso on 7,8 miljoonaa euroa, ja tämän jälkeen laskusuunta jatkuu.

Naantalin valtionosuudet sisältävät hyvinvointialueuudistuksen sisältämää sote-muutosrajoitinta 3,2 miljoonaa euroa. Tämä on jatkossa pysyvä erä valtionosuudessa, ja sillä korvataan Naantaliilta hyvinvointialueelle siirtyneiden tulojen enemmyyttä. Lisäksi vuonna 2023 valtionosuus sisältää hyvinvointialueuudistuksesta johtuvaa järjestelmämuutoksen tasausta 589 000 euroa. Tämä erä pienenee vuosittain ja poistuu vuoteen 2027 mennessä.

Verotulotasaus

Tuloslaskelman valtionosuuskäsite jaetaan kahtia siten, että varsinainen valtionosuus ja erilaiset, lähinnä verotukseen liittyvät kompensatiot erotetaan toisistaan. Kompensatioiden määrä ja merkitys vähenee hyvinvointialueuudistuksen tuomien muutosten myötä, koska kompensoitavat vähennykset verotuksessa siirtyvät suurelta osin valtion verotuksen puolelle.

6.7 Muut tuloslaskelman erät

Rahoituserät

Rahoituserien kehitykseen vaikuttaa poikkeavasti seuraavat asiat: Naantalin Energia Oy ei maksa osinkoa vuonna 2023 vuoden 2022 miinusmerkkiseksi ennakoidun tuloksen vuoksi. Syynä tähän on sähkömarkkinoiden epävakaus sekä alaskirjaus Pyhäjoen ydinvoimalahankkeesta. Muut rahoitustuotot ovat siten pienemmät poikkeuksellisesti vuonna 2023. Korkokuluihin vaikuttaa luopuminen toisesta pitkäaikaisesta koronvaihtosopimuksesta, lainamäärän kehitys sekä korkotason ennakoitu kehitys ylöspäin. Korkotason yleiseen nousuun varaudutaan.

Poistot

Poistot kasvavat korkean investointitason johdosta. Suunnitelmavuosien poistotason kehitys riippuu investointien edistymisestä. Poistojen kattaminen vuosikatteella onnistuu reilusti vuonna 2023, mutta vuosina 2024-2026 tämä ei onnistu täysin toimenpiteistä huolimatta. Jos laskentaan otetaan poistoeron vähennys, joka vuodesta 2023 alkaen on 196 000 euroa, vuosikate kattaa poistojen ja poistoeron vähennyksen erotuksen. Poistoero on vapaaehtoisten varausten purkamista niiden hankkeiden poistojen tahdissa, johon ko. varaukset on kiinnitetty. Poistoeron vähennyksen suuruus kasvaa 130 000 euroa vuodessa, koska Särkäsalmen siltahankkeeseen kohdistunutta vapaaehtoista varausta aletaan purkaa hankkeen valmistuttua. Investointien rahoittaminen 60%:sti kolmen vuoden aikajaksolla mitattuna onnistuu.

6.8 Tilikauden tulos ja tilikauden yli/alijäämä

Vuoden 2023 tilikauden tulos on hyvä +6,2 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämä 6,4 miljoonaa euroa. Poistoeron vähennys nostaa ylijäämää 0,2 miljoonaa euroa.

6.8 Suunnitelmavuodet 2023-2025

Julkisen talouden epätasapainosta on puhuttu jo pitkään, ja seuraava valtakunnan hallitus joutuu tekemään toimenpiteitä tasapainon saavuttamiseksi, kuten aiemmin on todettu. Kuntien valtionosuudet ovat edelleen suuri summa valtion budjetissa, ja valtion säästötoimet tulevat todennäköisesti pienentämään niitä nyt suunnitellusta.

Kuten todettua, kaupungin toimintakate putoaa alle puoleen nykyisestä vuoden 2023 alusta hyvinvointialueuudistuksen toteutuessa. Lopulliset hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset kuntien talouteen selviävät vasta vuoden 2022 tilinpäätösten valmistuttua. Todennäköistä on, että tilinpäätöslukujen perusteella rahoitusta siirtyy vielä kunnilta hyvinvointialueille vuonna 2024. Tämän hetken arvio talousarviotiedoilla lasketusta rahoituksesta tilinpäätösarvioilla laskettuun rahoitukseen on 30 euroa/asukas, eli Naantalissa 585 000 euroa. Lisärahan kompensatiosta ei ole vielä tietoa.

Kustannustason nousu vaikuttaa kuntatalouteen. Aiemmin suunnitelmavuosien keskimääräinen toimintakatteen kasvu on ollut luokkaa 2 %, mutta suunnitelmakaudella se tulee lähtökohtaisesti olemaan 3-4 %:n tasolla, olettaen että suuria muutoksia ei tapahdu toimintatuottojen ja -kulujen sisällä. Tämä siitä syystä, että voimassa oleva palkkaratkaisu on kalliimpi kuin aikaisemmat ja inflaatiokehityksen jatkuminen suunnitelmavuosina on epävarmaa. Mikäli toimintatuotoissa tapahtuu muutoksia esimerkiksi sähkökaupan osalta suuntaan tai toiseen, sillä on välitön vaikutus toimintakatteen kehitykseen. Lisäksi korkotaso on selvässä nousussa. Moni budjetointiin liittyvä asia on vielä hämärän peitossa hyvinvointialueuudistuksen jälkeen, joten suunnitelmavuosien talousarviot sisältävät epävarmuustekijöitä. Verotulokehitys on ollut hyvin positiivista viimeisinä vuosina, mutta ensi vuodeksi ennustettu taantuma tulee vaikuttamaan etenkin yhteisöveron kehitykseen. Taantumista on seurannut tähän mennessä työttömyyttä, mutta nykyisenä työvoimapulan aikana se ei liene samassa mittakaavassa todennäköistä. Verotuloennuste on positiivinen, ja mikäli talous putoaa taantumaan, sen seuraukset näkyvät verotuloissa.

Verotuloissa uusi normaalitaso hyvinvointialueuudistuksen jälkeen saavutetaan vuonna 2024. Kun samaan aikaan yhteisöveroista poistuu Nesteen jalostamotoiminnan osuus, talous päättyy tuloslaskelman mittareilla epätasapainoon ja tulos miinukselle. Seuraavina vuosina tilanne epätasapainon suhteen heikkenee entisestään, koska toimintakatteen lisäksi poistot jatkavat reilua vuosittaista kasvua mittavan investointisuunnitelman vuoksi. Valtionosuudet lähtevät laskuun vuodesta 2024 alkaen ja verotulokehitys on etenkin vuonna 2026 on alle kahden prosentin. **Tämä kehitys vaatii talouden tasapainottamistoimenpiteitä:** vuoden 2023 aikana selvitetään organisaation muutostarpeita sekä tuotantotapojen muutosmahdollisuuksia, vuonna 2024 tehdään näistä päätöksiä ja vuonna 2025 ne toteutetaan. Tarkastelun tavoitteena on saada aikaan merkittävä vaikutus toimintakatteeseen. Tässä keinona ovat sekä tulojen lisäykset että menojen vähennykset. Vuonna 2024 sopeutustarve on 0,2 miljoonaa euroa, vuonna 2025 1,0 miljoonaa euroa ja vuonna 2026 3,3 miljoonaa euroa. Sopeutustoimien lisäksi vuodelle 2025 esitetään 0,25%-yksikön veronkorotusta, jonka vaikutus on 1,2 miljoonaa euroa.

Naantalın taseessa on ylijäämää, jota voitaisiin hallitusti ”syödä” negatiivisilla tuloksilla, mutta tämä malli johtaisi reiluun velkaantumiseen suunnitelmakaudella. Tässä mallissa suurin osa investoinneista rahoitettaisiin lainalla.

TE-palvelu-uudistus on tulossa näillä näkymin vuonna 2025, mutta sen vaikutuksia talouteen ei osata vielä arvioida. Uudistuksen valmistelu on kesken.

6.9 Investoinnit

Kaupunginhallituksen ohjelukupäätöksessä 13.6.2022 § 188 lähtökohtana oli, että kokonaisuutena tavoitellaan neljän vuoden suunnitelmakaudella maksimissaan 54,5 miljoonan euron investointitasoa, ja pitkällä tähtäimellä tavoitteena on kestävä, noin 10 miljoonan euron vuosittainen investointitaso. Bruttoinvestointien määrä suunnitelmassa on 55,0 miljoonaa euroa eli 0,5 miljoonaa euroa yli tavoitteen.

Investointisuunnitelma on kuitenkin yli 8 miljoonaa euroa pienempi kuin vuosien 2022-2025 taloussuunnitelman vastaava. Vuonna 2023 jatkuu investointien huippuvuodet 17,6 miljoonan euron investoinneilla. Vuosina 2024 ja 2025 investointitaso on 15,3 miljoonaa euroa ja vuonna 2026 on ns. välivuosi 6,8 miljoonan euron investoinneilla. Tavoite noin 10,0 miljoonan euron vuosittaisesta investointitasosta saavutetaan, kun vuoden 2026 investoinnit ovat alle tavoitellun 10 miljoonan euron. Haasteena kestävä investointitason saavuttamisessa on se, että suunnitelmakauden jälkeenkkin hankkeita on tulossa yli 10 miljoonan euron vuositahdilla toteutusvaiheeseen. Kuten aiemmin on todettu, jotta velkaantumisen pysyy hallinnassa, investointien korkea taso edellyttää että vuosikate pidetään riittävällä tasolla.

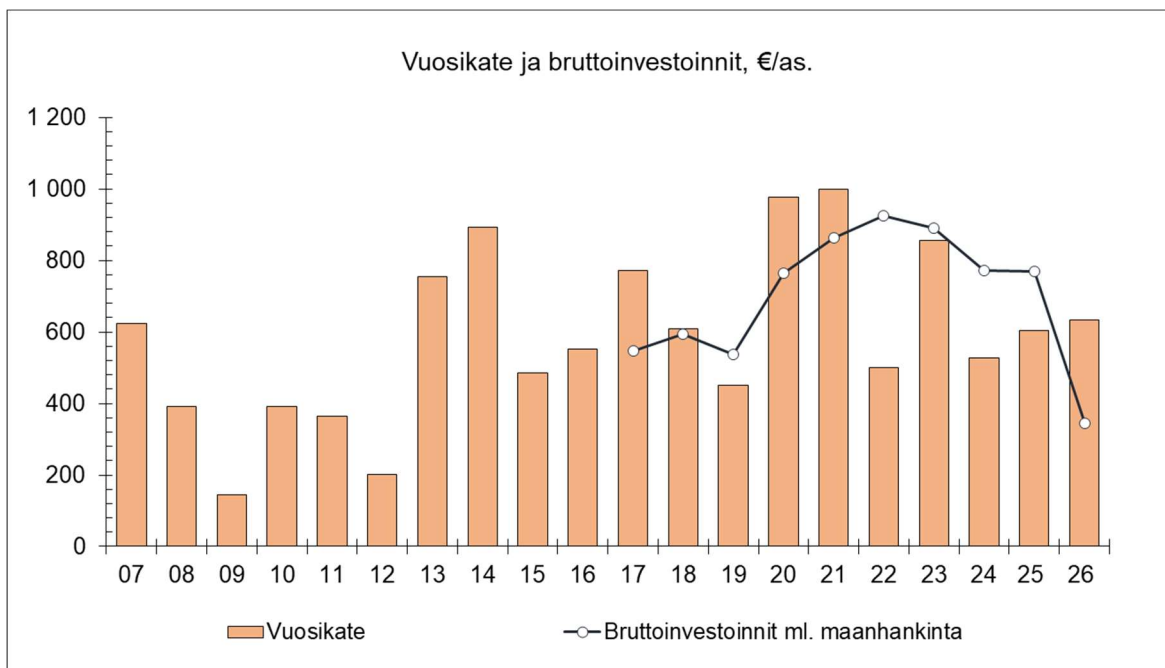
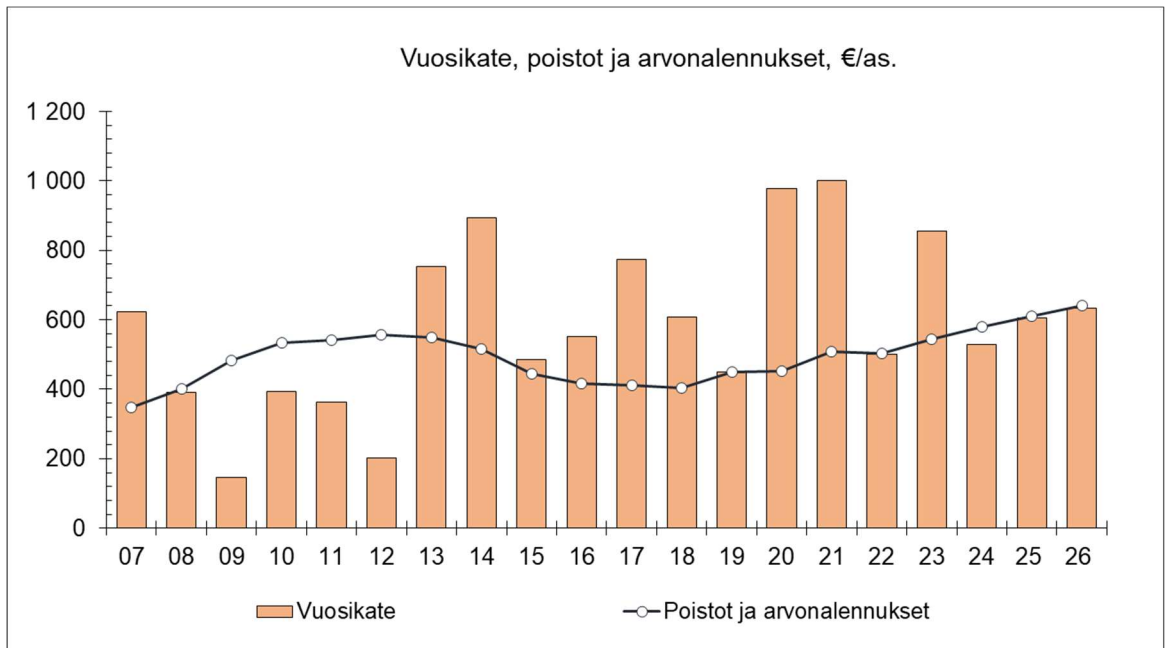
Mittava, suunnitelmallinen investointiohjelma on tarpeen viedä läpi, jotta palveluverkkosuunnitelma toteutetaan ja kasvavan kaupungin tarpeisiin pystytään vastaamaan. Samalla kertynyttä korjausvelkaa on pienennettävä ja vältettävä sen kasaantumista tuleville vuosille.

Teknisten toimen investointeja on suunnitteluprosessin aikana karsittu 6,7 miljoonaa euroa sekä aika-
taulutettu hankkeita uudelleen. Käyttötalous on tasapinotettu, mutta tästä huolimatta Naantali joutuu ottamaan lisälainaa vuosina 2024-2025 investointien toteuttamiseksi. Lähtötilanne kuitenkin on hyvä, koska Naantalın velkamäärä on hyvin alhainen verrattuna kuntien keskimääräiseen velkatasoon.

Vuonna 2023 vuosikate kattaa poistot kokonaan ja investoinneista peräti 96,0%. Lainamäärä ei kasva vuoden aikana, ja on vuoden lopussa 19,4 miljoonaa euroa (986 euroa/asukas). Vertailu on tehty talousarviosta talousarvioon. Ratkaiseva tekijä lainamäärän tasossa on vuoden 2022 lopullinen lainamäärä.

Suunnitelmakauden lopulla lainamäärä on 18,9 miljoonaa euroa, joka on 955 euroa/asukas. Lainamäärä asukasta kohti on edelleen hyvin kohtuullinen Suomen kuntien keskimääräiseen lainamäärään suhteutettuna (v. 2021 3 469 euroa/asukas). Tämä edellyttää kuitenkin käyttötalouden sopeutustoimien onnistumista, jotta tulorahoitus saadaan pidettyä tarvittavalla tasolla investointien kattamiseksi.

Suunnitelmakaudella strateginen tavoite kattaa 60% investoinneista tulorahoituksella kolmen vuoden tarkastelujaksolla toteutuu.

7

KAUPUNGIN JA KAUPUNKIKONSERNIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA RISKIENHALLINNAN PERUSTEET

Kuntalain 14 §:ssä säädetään valtuuston tehtävistä. Valtuuston tulee päättää muun muassa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Sisäistä valvontaa suoritetaan erilaisten raportointikäytäntöjen ja työrutiinien kautta sekä normaalien johtamiskäytäntöjen osana. Johto seuraa esimerkiksi määrärahojen käyttöä, erilaisten rakentamis- ja muiden suunnitelmien laadintaa ja päätösten toimeenpanoa. Asioita käsitellään virastojen johtoryhmissä ja osastopalavereissa, ja laajempia osavuosisiraportteja laaditaan vuoden aikana kolme; 3 ja 9 kk sekä puolivuosisiraportti. Nämä kvartaaliraportit menevät valtuustolle tiedoksi. Kaupunginhallitus ja lautakunnat seuraavat toiminnan ja talouden tilannetta kuukausittain.

Uuden kaupunkistrategian laadinnan yhteydessä käytiin läpi strategisia riskejä, joihin kaupungin on syytä varautua. Kaupungin riskienhallinnan organisoitumista muokattiin loppuvuonna 2020. Kaupunginjohtaja asetti tietoturva- ja tietosuojaryhmän johtamaan ja koordinoimaan nimensä mukaista toimintaa. Kaupungin riskienhallintatyöryhmänä toimii kaupunginjohtajan johtoryhmä, jolle raportoidaan riskienhallintaan liittyvistä asioista vähintään kerran vuodessa. Riskienhallintapolitiikka päivitetään vuoden 2023 aikana.

Kaupunki on kilpailuttanut neljän vuoden välein kaupungin vakuutukset ja tällä hetkellä ne on jaettu kahteen kilpailutukseen, toisessa olivat ajoneuvot ja toisessa muut. Kummassakin kilpailutuksessa vakuutusyhtiö vaihtui vuoden 2020 alussa. Riskienhallintaa ja -kartoitusta tehdään myös yhteistyössä vakuutusyhtiöiden kanssa. Seuraava vakuutusyhtiöiden kilpailutus on edessä vuonna 2023.

Vuosittain tehdään säännöllisesti vakuutusten vuosikatselmus lähinnä vastuun ja omaisuuden osalta. Lisäksi toiminnan muuttuessa pyritään yleensä tarkistamaan vakuutusturva (mm. hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä).

Kaupunkikonserniin kuuluu kuntayhtymien lisäksi neljä kaupungin määräysvallassa olevaa osakeyhtiötä, jolle on annettu konserniohje. Hallintosäännössä ja konserniohjeessa on määritelty kaupungin näkemys siitä, miten yhtiön sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää. Controller seuraa tytäryhtiöiden toimintaa.